

Vinstprofitörer eller en skola för alla?

Häromdagen i riksdagen fick vi ännu ett exempel på att den klassiska höger-vänsterkonflikten lever. Borgarna röstade för att profitörerna inom friskolesektorn ska få fortsätta att använda skattekistan som en säker mjölkko. Det finns ingen bransch i Sverige som gör så stora vinster; inte ens bankerna.

Det har gått ca 25 år sedan Alliansen, och därefter S, lät skolan bli en lekplats för riskkapitalister. Reformerna som kom att helt radera en "skola för alla" föregicks av en kraftfull nedsvärtning av en skola där resultaten var något vi kan drömma om idag. Svartmålningen leddes av DN:s chefsredaktör Hans Bergström. Vad vi inte visste då, var att Bergström krattade manegen för sin hustru som kom att starta Internationella Engelska skolan (IES). Hon sålde IES till riskkapitalister och blev förmögen på skattekollektivets bekostnad.

När skolpengen, valfrihetsreformen, friskolesystemet och kommunaliseringen sjösattes var det många forskare som varnade för konsekvenserna. Flera av dem var väl insatta i de mekanismer som bidrar till att elever med olika social bakgrund skiljs åt; något som i sig också bidrar till att resultaten överlag sjunker.

En av dessa är Jonas Vlachos, professor i nationalekonomi, som via ett stort antal studier följt effekterna av friskolesystemet. Han drar följande slutsatser utifrån sin forskning:

- När landets grundskolor grupperas efter elevernas socioekonomiska bakgrund är det uppenbart att elevunderlaget skiljer sig markant mellan fristående och kommunala skolor.
- Skolor med många nyanlända ratas främst av svenska högt utbildade familjer.
- Kötid till friskolor är med största sannolikhet något som förstärker skolvalets segregeringseffekter.
- Den enskildes önskan om höga betyg eller att kunna välja bort skolkamrater som kräver mycket resurser är en motsättning mellan individ- och samhällsmål.
- En vinstmotiverad aktör har alltså incitament att hålla nere kostnaderna så mycket som möjligt och att inrikta verksamheten mot elevgrupper för vilka marginalerna är stora.
- Fristående skolor gör generösare bedömningar av elevernas provsvar än kommunala skolor. Fristående skolor i högre grad än kommunala

anpassar sig efter olika elevgruppers efterfrågan. Resultaten är tydliga, men mest stående när det gäller IES och Kunskapsskolan.

Det var borgarna, och i viss mån S, som öppnade dammluckan för profitörerna inom svensk skola. Enskilda lobbyister med privata vinstdrömmar tilläts bli supermiljonärer på skattekollektivets bekostnad i ett land de kallar "kommunistvälde". Glädjande att S, efter påtryckningar från LO, närmat sig Vänsterpartiets hållning i frågan.

En stor majoritet svenskar vill ha en likvärdig och rättvis skola och sjukvård för alla, oavsett social bakgrund och tjocklek på plånboken. Om tre månader har dessa väljare möjlighet att med sin röst välja mellan vinstintresse och elevintresse.

Ingrid Westlund
Vänsterpartiet i Finspång